

**Prevalentie van huiselijk geweld in een online huishoudpanel versus een aselechte
 personensteekproef: Een vergelijking tussen LISS en CBS**

Chris A. Lauret, René Veenstra, & Marijtje A.J. van Duijn

Rijksuniversiteit Groningen

Graag citeren als:

Lauret, C., Veenstra, R., & Van Duijn, M. (2018). *Prevalentie van huiselijk geweld in een online huishoudpanel versus een aselechte personensteekproef. Een vergelijking tussen LISS en CBS.*

Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum, Ministerie van Veiligheid en Justitie.

SAMENVATTING

Dit is een deelrapport van het overkoepelende onderzoek naar de prevalentie van huiselijk geweld. Het doel van het overkoepelende onderzoek is om op gendersensitieve wijze de aard en omvang van het slachtoffer- en plegerschap van huiselijk geweld in Nederland te schatten op basis van zelfrapportage onderzoek onder de Nederlandssprekende bevolking (18+). Dit deelrapport is een vergelijking van data die zijn verzameld onder enerzijds het LISS (Longitudinal Internet Studies for the Social sciences) online panel van CentERdata en anderzijds een aselechte bevolkingssteekproef uitgevoerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het WODC heeft voor dit rapport de volgende vraag geformuleerd:

In hoeverre wijkt de aard en omvang van huiselijk geweld zoals gemeten in het LISS panel af van de aard en omvang van huiselijk geweld zoals gemeten onder een aselechte steekproef uit de Nederlandse bevolking waarbij geen sprake is van enkel mensen die regelmatig

deelnemen aan onderzoek via een panel? Hoe kunnen eventuele verschillen worden verklaard?

Het doel van dit rapport is om de gegevens over huiselijk geweld op basis van het LISS panel en de CBS steekproef te vergelijken. Hierbij gaat het om verschillen in aard en omvang van huiselijk geweld en eventuele verklaringen voor de gevonden verschillen. Dit rapport dient tot een advies te komen voor toekomstige metingen van huiselijk geweld.

In dit rapport zijn de schatters van de aard en omvang van huiselijk geweld op basis van de LISS- en CBS-respondenten met elkaar vergeleken. De twee steekproeven verschillen statistisch van elkaar in slachtofferschap alsmede daderschap van huiselijk geweld. Uit de gematchte vergelijking (de groepen 3 en 4 in hoofdstuk 4) kan worden opgemaakt dat de respondenten van het LISS panel vaker aangeven dat ze slachtoffer of dader zijn geweest van huiselijk geweld in de afgelopen vijf jaar. Het gaat hierbij vooral om lichamelijk geweld. Deze verschillen kunnen niet komen door verschillen in samenstelling tussen LISS en CBS, aangezien met die verschillen rekening is gehouden door te matchen. De hogere score van LISS panelleden is in lijn met de verwachting dat conditionering door langdurige deelname aan een panel ertoe leidt dat panelleden eerlijker antwoorden dan respondenten uit een verse CBS-steekproef.

De vergelijking tussen de groepen uit LISS en CBS die niet gematcht konden worden (de groepen 1 en 2 in hoofdstuk 4), bevestigt de hogere prevalentie bij LISS als het gaat om slachtofferschap van huiselijk geweld. Deze vergelijking geeft verder geen inzicht in de verschillen tussen de twee datasets door selectie, bijvoorbeeld door verschillen in non-respons. Geen van beide surveydesigns bleek overigens alle groepen voldoende te bereiken om een perfecte afspiegeling van de populatie te verkrijgen. Met name jongeren bleken moeilijk te rekruteren voor het beantwoorden van de vragenlijsten. Dit is problematisch, aangezien de uitkomsten laten zien dat naarmate respondenten jonger zijn ze vaker te maken hebben met huiselijk geweld.

De toegepaste correcties en wegingen (dat wil zeggen gewichten bij de matching) zijn gebaseerd op een aantal mogelijke verklaringen om het initiële (ongecorrigeerde) significante verschil tussen de datasets te verklaren. Zo verschillen de datasets in hun steekproefontwerp en zijn er andere designkeuzes gemaakt. Hoewel beide surveys

gebaseerd zijn op kanssteekproeven, zijn de eenheden van selectie niet dezelfde. Het CBS heeft een personensteekproef gebruikt; het LISS panel is een steekproef van huishoudens. Aangezien in dit onderzoek de persoon als eenheid van analyse centraal staat, is uit de LISS-dataset één persoon per huishouden geselecteerd om zodoende dit verschil tussen de datasets te corrigeren. Opgemerkt dient te worden dat door deze handeling er relatief veel personen met een eenpersoonshuishouden in de ongeclusterde LISS-data zitten. Deze correctie vergroot daarmee de verschillen in steekproefsamenstelling van de twee datasets. Ook is er een trend te zien dat de prevalentie van huiselijk geweld hoger is in het LISS-bestand zonder clustering (7,1%) dan in de vanwege clustering verwijderde cases (5,8%). Wanneer de vergelijking tussen LISS en CBS over de alle cases was gegaan, dan waren de verschillen tussen LISS en CBS in prevalentie dus *iets kleiner* geweest.

Verder verschilt de wijze van dataverzameling tussen de LISS- en CBS-onderzoeken. Het CBS heeft gebruik gemaakt van een sequentieel mixed mode design, namelijk aanvankelijk werven via een online vragenlijst (CAWI) en vervolgens ook een papieren vragenlijst (CAPI) aanbieden. Het LISS panel kon alleen reageren via een online vragenlijst. Om na te gaan of dit verschil in meetmethode het verschil in de gemeten prevalentie kan verklaren is binnen de CBS-data een vergelijking gemaakt tussen de respondenten die online hebben gereageerd en de respondenten die op papier hebben gereageerd. Uit deze vergelijking komen voor slachtofferschap geen significantie verschillen naar voren. Wat daderschap betreft blijkt er een significant verschil te zijn; de groep die via papieren vragenlijsten heeft geantwoord laat een hogere prevalentie zien. Wanneer de vergelijking tussen LISS en CBS alleen over de online vragenlijsten was gegaan, dan waren de verschillen tussen LISS en CBS in prevalentie dus *groter* geweest.

Uiteindelijk blijkt dat beide datasets waardevol zijn voor onderzoek naar huiselijk geweld. Doordat het LISS panel meer mensen uit een huishouden bevat, biedt het mogelijkheden om slachtoffer-dader relaties nader te onderzoeken. Het gebruik van het LISS panel geeft ook de mogelijkheid tot het koppelen van de informatie over huiselijk geweld aan een rijk scala aan andere vragenlijstgegevens die eerder binnen het panel zijn verzameld. Voor nadere analyse van oorzaken en gevolgen van huiselijk geweld zou het LISS panel zich dus uitstekend kunnen lenen. Ook geldt dat de schatting op basis van het LISS panel iets dichterbij de werkelijke prevalentie van huiselijk geweld in de Nederlandse bevolking ligt.

Vanwege onderdekking, non-respons en het taboe op huiselijk geweld, zullen de prevalentiecijfers op basis van de CBS-data, en net zo goed het LISS panel, immers een onderschatting zijn van de werkelijke cijfers.

Toch wordt aangeraden om het inhoudelijke onderzoek te baseren op CBS-data. Ten eerste zouden personen en niet huishoudens de eenheid in het steekproefontwerp moeten vormen. Ten tweede is er bij het CBS een weegfactor meegeleverd die onderzoekers in staat stelt om de prevalentie (en de bijbehorende onzekerheidsmarges) te schatten voor de populatie. De CBS-steekproef biedt dus de beste mogelijkheden om naar de populatie te generaliseren.